

Legyünk büszkék Sárospatakra! Legyünk büszkék hagyományainkra!

Sárospataki Értéktár

Sárospatak a magyar politika-, és kultúrtörténet jelentős színhelye. Gyermekkorunkban és azóta is természetesen lett mindennapjaink részévé, hogy kimegyünk a várkertbe, végigsétálunk az iskolakerten a Református Kollégium felé, majd a kirakatokat megnézve a Szent Erzsébet utcán át rácsodálkozunk a bazilika gótikus ablakaira és a Vízi kapunál leülünk a vár bástyáit nézve. A megszokás vakká tesz. Olyan dolgok mellett megyünk el közönyösen, amelyek egy Sárospatakra érkező idegen számára rácsodálkozni való látványossággá válik. Pedig fontos, hogy fel- és megismerjük értékeinket, hogy gyermekeink és unokáink számára is megélhetővé és élményszerűvé tegyük a velük való hétköznapi találkozásainkat.

A képviselőtestület által létrehozott Települési Értéktár Bizottság (*Dr. Tamás Edit, Dr. Dienes Dénes, Kiss József, Csatlósné Komáromi Katalin*) a város lakossága bevonásával hét kategóriát felállítva elkészítette a Sárospataki Értéktárat. Ezek a következők: a.) agrár- és élelmiszergazdaság, b.) egészség és életmód, c.) épített környezet, d.) ipari és műszaki megoldások, e.) kulturális örökség, f.) természeti környezet g.) turizmus és vendéglátás. A bizottság feladata a települési értékek azonosítása, a helyi értékeket tartalmazó gyűjtemény létrehozása, gondozása, a megyei értéktárral történő kapcsolattartás.

Borsa Hungary Kft (agrár- és élelmiszergazdaság)

A minőségi édességgyártás zászlóshajója családi vállalkozásként indult, az is maradt, és szó szerint a semmiből nőtte ki magát országszerte és az országhatáron túl is (el)ismert vállalkozássá. Mindannyian ismerjük a díszes dobozokban árult desszertjeiket, amelyekkel két célt is elértek: utalnak a honfoglaló magyarok otthonául szolgáló praktikus és családias jurtára, valamint a piacon nem található, egyedi, jellegzetes formájú terméket hoztak létre. A díszdobozokat honfoglalás kori nemezmintázattal vagy egy adott történelmi

személyiség korára jellemző motívumokkal vagy a magyar népi kultúrából vett ábrákkal, népmesei figurákkal látják el. Termékeik grafikáját egy szintén sárospataki grafikus művész, *Maklár Teréz* tervezi. Minden díszdoboz megtervezését alapos kutatómunka előzi meg, hogy az alkotások hitelesek, és az adott kornak és témának megfelelőek legyenek.

Végardó Fürdő (egészség és életmód)

A végardói termálfürdő a megye második legjelentősebb fürdője. Gyógyhatású vizével nemcsak a pihenni, kikapcsolódni vágyók, hanem a különböző ízületi és érrendszeri problémákkal küszködők számára is felüdülést, gyógyulást jelenthet. A fürdő évről-évre egyre több látogatót vonz Sárospatakra a határokon túlról is, elsősorban Szlovákiából és Lengyelországból.

A végardói termálvízre véletlenül találtak rá 1959-ben, kútúrás során. Először a Bodrog partján ácsoltak a locsolócső alá padokat, lócákat, majd 1961-ben a fürdő mostani területén társadalmi munkával, helyi összefogásban alakították ki az első, meszelt falú medencét. Aztán két évtizedig ez így is maradt, majd az 1980-as években beruháztak a 25 méteres medencére, ami a korszerűsítéseket követően ma is szolgálja a vendégeket.

1. A meszelt falú medence négy évtizedig szolgálta a fürdő vendégeit

A 2009-ben elvégzett nagyszabású felújítási munkák után kibővült szolgáltatásokkal, megújult környezetben Végardó Fürdő néven várja az aktív pihenést és szórakozást kedvelő vendégeket. A fürdő területén úszó- és tanmedence várja a sportolni vágyókat. Az új Acapulco élménymedence, valamint a csúszdás strandmedence az egész család számára élményekkel teli, szórakozást biztosít. A gyermekmedence mellett speciális bébi medence is található baba-mama pihenővel és játszótérrel. A termálmedence 36° C-os gyógyhatású vize és a beépített élményelemek (pezsgőágy, hátmassázs, nyakmassázs, vízköpő,

gejzír) ideális feltételeket biztosítanak a pihenésre, regenerálódásra és a kellemes időtöltésre minden korosztály számára.

A vendégek színvonalas kiszolgálását étterem, vendéglátóhelyek, üzletek sokasága garantálja. A szolgáltatások sorát szauna és frissítő masszázs bővíti. A víz ásványi anyag tartalma jelentős, nátrium, kalcium-, magnézium szulfátos, hidrogén karbonátos jellegű, fluoridos hévíz. Ízületi és érrendszeri megbetegedések utókezelésére javasolt.

A parkosított Camping területén 8 darab öt személyes faház és 120 sátorhely áll a kikapcsolódni és pihenni vágyók rendelkezésére április végétől szeptember 30-ig.

Hild tér (épített környezet)

Makovecz Imre több évtizedes sárospataki munkásságának – a sok szemet gyönyörködtető épülete mellett is – a város egésze szempontjából meghatározó része az új városközpont kialakítása volt. Megmutatta, hogyan lehet egy falusi településközpontból egy kisvárosi jelleget tükröző központot kialakítani a városszerkezetbe való durva beavatkozás nélkül. **Ennek köszönhető, hogy Sárospatak 1987-ben átvehette a Hild János-díjat.**

1976-ban a VÁTI-ban készült Sárospatak rendezési terve, s Makovecz Imre segített megtervezni egy leendő szálloda és lakóépületek telepítési vázlatát a Rákóczi utca, Eötvös, Comenius és Erdélyi utcák közötti tömbben, tönkrement épületek és üres telkek helyét beépítve, szerencsésen kisvárosiasá emelve a városközpont léptékét. Ez alapján a városi vezetők Makovecz Imrét bízták meg azzal, hogy a jelenlegi Hild tér utcafronti két épületét (a lottózó és a papírbolt) önkormányzati bérlakások céljából megtervezze, majd az OTP-től megkapta a többi lakóépület tervezési megbízását is.

Makovecz Imre több építést is bevont az épületegyüttes tervezésébe: *Ferencz Istvánt* és *Bodonyi Csabát* a megyéből, *Kravár Ágnes* és *Nagy Ervin* fiatal építészeket a saját irodájából.

2. Az épülő Hild téri házak az 1980-as években.

Makovecz Imre, a magyar organikus építészet legjelentősebb, nemzetközi szinten is elismert képviselője 1935-ben született Budapesten. A Műegyetem elvégzése után a Budapesti Városépítési Tervező Vállalat, a Szövetkezeti Tervező Iroda (Szövterv), a Városépítési Tudományos és Tervező Intézet (Váti), a Pilisi Állami Parkerdőgazdaság tervező építésze. 1981-ben harmadmagával megalapítja a Makona Tervező Kiszövetkezetet, 1990-től Makona néven saját irodáját vezeti. A Nemzetközi Építészeti Akadémia, a Budapesti Műszaki Egyetem, a Magyar Iparművészeti Egyetem és a Magyar Építész Szövetség Mesteriskolájának tanára.

A régi házak lebontásával és a jellegzetes Makovecz-stílusú épületek megépítésével Sárospatak belvárosa valódi városi hangulatot kapott egyszersmind kiemelve a vidéki kisvárosok megszokott formavilágából. A Hild tér jelentősége túlmutat a hagyományos építészeti formavilágon. Szemlélődjünk, ha arra visz az utunk. Érdeemes.

A sárospataki vár (épített környezet)

Ha van valami, ami hozzáforrt a városhoz és teljesen elképzelhetetlen nélküle, az a vár. A vár, ami a nagyságos fejedelemmel együtt a város jelképe. Az ötszáz forintos hátlapján is szerepel és mindenhol máshol, ahol Sárospatak szóba kerül. A Magyar

Nemzeti Múzeumhoz tartozó sárospataki váregyüttes *házánk legjelentősebb késő reneszánsz emléke*. Az idelátogatók csodálattal tekintenek a reneszánsz épülete részletekre, kőfaragványokra, s tisztelettel

emlékeznek a Rákóczi-család tagjaira, *I. Rákóczi Györgyre, Lorántffy Zsuzsannára, II. Rákóczi Györgyre, Báthory Zsófiára, I. Rákóczi Ferencre, Zrínyi Ilonára és II. Rákóczi Ferencre.*

A sárospataki Rákóczi vár ma az ország egyik legszebb, legjobb állapotban lévő vára, amely a magyar történelem jelentős eseményeinek – Wesselényi féle összeesküvés, az utolsó Kuruc Országgyűlés - volt helyszíne az elmúlt századokban. A vár egykori birtokosai – Pálócziak, Perényiek, Dobók, Lorántffyak, Rákócziak – történelmünk alakulásának meghatározó családjai voltak, akik a nemzet sorsának alakulását mindig szem előtt tartva éltek főúri életüket akár politikus, akár katonaként.

A XVI. században épült lakótorony vagy ismertebb nevén Vöröstorony az egyik legszebb olasz későreneszánsz stílusban épült várunk csakúgy, mint a hozzá csatlakozó Lorántffy Loggia. A 2014-ben a nagyközönség számára átadott, I. Rákóczi György által működtetett XVII. századi Ágyúöntő műhely Európa szerte ritkaság számba megy.

A vár kiemelt jelentőségű részei: sub rosa terem, bokályos ház, késő reneszánsz kőfaragványok, ágyúöntő műhely, habán telep, rákóczi pince, várkert. Azt tudta, hogy a várkertet a 16. századtól kezdve említik a források? *„Lorántffy Zsuzsanna jelentős szerepet játszott a vár életének alakulásában, azzal, hogy egy reneszánsz kertet alakított ki. Létrehozta az egykori narancskertet, mert szívesen foglalkozott az alábbi „olasz fákkal”: narancs, citrom, gránátalma. Ezek számára üvegházat is építtetett. 1826-ban a Bretzenheim–család felkérésére angolkeret alakítottak ki, amely ma is meghatározza a kert szerkezetét. Ma az egykori kert emlékét csak az öreg fák őrzik: találunk itt 515 cm törzskerületű fehérakácot, és itt él az országban a második legnagyobb, 406 cm törzskerületű japánakác (Sophora Japonica). Jelentős botanikai értékkel bír a kert számára, a természetvédelmi oltalom, mely kiterjed az egykori Borostyán Szálló borostyánjaira, valamint a templomot a várral összekötő a hajdani Kádár Kata–sétány növényeire is.”*

És azt tudta, hogy *„a XVI. században épült - a sárospataki várkastély parkja alatt elhelyezkedő kb. 1 km összhosszúságú, 900 hordós, tokaji borokat érlelő [Rákóczi] pince - Hegyalja egyik legnagyobb és legszebb pincéje. Élő tanúja a középkorra visszanyúló szőlő- és borkultúrának. A pince falán megtelepedő nemes penész, a Cladosporium Cellare, a 13 Celsius fokos állandó hőmérséklet és a 96 %-os páratartalom ideális feltételeket teremtenek a boréreléshez.”*

Azt biztosan tudta, hogy *„a Sub Rosa terem, az északkeleti kis sarokerkély 1651-ben kapta mai formáját. Ekkor készült el a festése Rákóczi Zsigmond és Pfalzi Henrietta esküvője alkalmából. Az eseményre emlékeztet a Lorántffy címer mellett látható magyar és cseh címer. Boltozatának rózsza alakú zárókövéről kapta elnevezését: Sub Rosa (a rózsza alatt). Mennyezetfestménye a vár barokk kori*

falképeinek egyetlen ránk maradt emléke. A hagyomány szerint ebben a szobában találkoztak a Wesselényi-féle szervezkedés vezetői: I. Rákóczi Ferenc, Nádasdy Ferenc, Zrínyi Péter, Frangepán Ferenc. Az 1670 tavaszán kirobbanó felkelést megtorlás követte. I. Rákóczi Ferenc óriási váltságdíj ellenében kegyelmet kapott. Megtorlásként Patakot császári katonaság szállta meg.”

Sárospataki Református Kollégium (épített környezet)

3. Régi, az I. világháború előtti képeslapon.

Ez az iskola az ország egyik legrégebben fennálló oktatási intézménye, mely számos híres diáknak szolgált alma materül. A Református Kollégium az 1531-es alapításától kezdve a magyar oktatás- és művelődéstörténet meghatározó intézménye, melynek olyan tanárai voltak mint Comenius, a XVII. század kiemelkedő alakja, vagy olyan diákjai mint Besenyei György, Csokonai Vitéz Mihály, Kossuth Lajos, Szemere Bertalan, Móricz Zsigmond vagy Pécsi Sándor.

A Kollégium Pollack Mihály tervezte klasszicista könyvtárterme ma is az ország egyik legszebb bibliotékájának egyike. Az elmúlt századok alatt a Kollégium a város életének meghatározó tényezőjévé vált. A Kollégium szellemi hatása, mint a műveltség egyik templomát jelenti meg az állandó jelzőkkel, amelyeket mindannyian ismerünk: *Bodrog-parti Athén, Múzsák székhelye, Magyar Cambridge.*

A Kollégium jeles közéleti személyiségeket, írókat, költőket, tudósokat nevelt az országnak: *Bessenyei György, Bethlen Miklós, Csokonai Vitéz Mihály, Fáy András, Gárdonyi Géza, Geleji Katona István, Kazinczy Ferenc, Kiss Áron, Komáromi Csipkés György, Kossuth Lajos, Móricz Zsigmond, Rákóczi György, Rákóczi Zsigmond, Szemere Bertalan, Teleki László, Tompa Mihály* - vagy, a kortársak közül: *Béres Ferenc, Fekete Gyula, Képes Géza, Mészöly Dezső, Pécsi Sándor.*

Tudta, hogy a pataki Kollégium alapítása Perényi Péternek, a vár akkori birtokosának köszönhető? És azt, hogy I. Rákóczi György és felesége, Lorántffy Zsuzsanna gondoskodtak az iskola számára megfelelő épületekről, jeles tanárokról, színvonalas könyvtárról, nyomdáról és készítették el az intézmény működését szabályozó törvényeket? *„Pártfogásuk révén született meg a tehetséggondozásnak az a kezdeti formája, amely a szegény, de talentumos diákoknak lehetővé tette az ingyenes tanulást, a kiváló hallgatónak pedig a külföldi egyetemjárást.”* A kollégiumban alsó-, közép- és felsőfokú oktatás épült egymásra, mely koronként különböző iskolatípusok együttesét alkotta, és külföldi egyetemjárással egészült ki. Patakon a teológiai oktatás mellett a bölcsészet és a jog, majd a pedagógia és a gyakorlati képzés kapott hangsúlyt. Az iskola fennállásának 300 éves jubileumán a maga sajátos szellemiségét ebben a mondatban határozta meg: *„Három fáklyám ég; hit, haza, emberiség!”*

Vízi kapu (épített környezet)

A Vízikapu, tulajdonképpen nem más, mint annak a várnak az egyetlen bejárata, amelyet Perényi Péter 1534-ben kezdett el építeni. A belső városnak, más néven külső várnak nevezett, fallal bekerített terület a Vízikapun keresztül a Bodroghoz vezetett, vagy a hídon keresztül a város felé. Idővel azonban, mikor a Rákóczi-család birtokolta a területet, áttörték a vártemplom mögötti várfalat, hogy a lakosság könnyebben járhasson templomba. A várfalakat 1541-ig építették, amiről a Vízikapu boltíve feletti felirat tanúskodik: *Boldog az a város, ahol Isten ígését hirdetik és megtartják. 1541. április 17.*

A Vízikapu egy külön bejárata lett a gyalogosok, ill. a lovon és kocsin közlekedők számára. A bejárat felett, a várfal belső részén látható bemélyedés pedig a felvonóhíd csigájának helye. A kisebb bemélyedések tetőszerkezet gerendáinak támasztékai lehettek. A fal külső részén a Bodrog felőli elővéd-bástya maradványai láthatók.

Történelmi műemlékek Sárospatakon (épített környezet)

Rotunda

A rotunda szó alatt centrális alaprajzú templomépületet vagy körtemplomot értünk. Európában rendkívül elterjedtek voltak. Sárospatak egyik legjelentősebb középkori épületének, a Keresztelő Szent János plébániatemplomnak és környezetének régészeti kutatása 1964-ben kezdődött, s kisebb megszakításokkal 1970-ig tartott. Ezek a kutatások főbb vonalakban fényt derítettek a templom építéstörténeti periodizációjára, s több vonatkozásban a város történetére is. A hét méter belső átmérőjű rotundát egy méter vastag fallal meszes habarccsal szabálytalan apró kövekből építették patkó alakú keleti szentéllyel, a szentély falához épített oltárral. Bejárata dél felől volt, melyet két későbbi támpillérrel vetettek közre. „Capella regia” királyi kápolna rangja volt.

Szent Péter és Pál Görög katolikus Templom:

Az első görög katolikus templom fából készült. Felszentelésére a 18. század első felében került sor. Ennek helyén 1797-ben kezdték építeni a mai kőtemplomot, s 1799-ben adták át a híveknek. A számtalanszor megújított épület a XX. század végére életveszélyessé vált, de az Országos Műemléki Hivatal közreműködésével sikerült megújítani. A szláv típusú ikonosztázion 1904-ben készült, és 1991-ben újrafestették.

Szent Erzsébet kolostor

Magyarországon a rend tagjai a XX. század folyamán, néhány évtizeden át a budapesti lengyel plébánián dolgoztak. Egy idős nővér- Adelheid- él Drezdában, aki Magyarországról származik, de Németországban lépett be a közösségbe. A nővérek 2011. májusában érkeztek példaképük és pártfogójuk Árpád-házi Szent Erzsébet szülővárosába Sárospatakra, hogy letelepedjenek és Szent Erzsébet példájával szolgáljanak.

Romzsa Tódor emlékhely

Kispatakon, a görög katolikus kápolna előtt 2011. július 2-án mozaikokból kirakott Romzsa Tódor ikont szenteltek, amit kis rózsakert díszít. Így állítottak emléket születésének 100. évfordulóján a munkácsi görög katolikus püspöknek, aki 1943-ban a kommunizmus áldozataként szenvedett mártírhalt.

4. A Takarékpénztár épülete a 20. század elején

Takarékpénztár

A Takarékpénztár „két rozzant” épületet pótol. A Takarékpénztárt 1861-ben alapították, a saroképület is abból az időből való. A Takarékpénztár alapítása Antalfy János gimnáziumi tanárnak, Zsarnai Lajos professzornak és püspök vejének a nevéhez fűződik.

Vay-kastély, ismertebb neve Fellegvár

Ez a darab kis föld volt az, melyet az egyház később királyi kamarás vajai Vay Ábrahámnak adott el, melyen jelenleg a Vay-kastély vagy az un. „Fellegvár” áll. Vay Ábrahám

építtette a század húszas éveiben a Főiskolában tanuló fiai számára. A hagyomány szerint, amikor az építész kevesellte a telek nagyságát egy annyi helyiséggel bíró épülethez, amennyit megkívánt, Vay Ábrahám azt mondta volna, hogy övé a telek az égig, építse olyan magasra amilyen szükségesnek látja. Később Vay Ábrahám az épületet a Főiskolának ajándékozta és ajánlotta, hogy a vívó szobát alakítsa át az iskola csillagvizsgálóvá. Az iskola a házat tanári szolgálati lakásként hasznosította. Elsősorban nőtlen tanárok számára. Egyedülálló múltja miatt is jelentős művelődéstörténeti műemlék az épület, emléktáblát igényel.

Filozófiai tanár-lak

Csoma Mihály, az ifjúság nemzetőrségének kapitánya, a gimnáziumi és és akadémiai tanárok egyenjogúságának védelmezője lakta. 1851-63-ig Erdélyi János lakása volt. Neki építtette át az iskola az udvarban lévő XVIII. századi épülethez csatlakozó utcára néző szárnyat. Itt látogatta meg Erdélyit Arany János.

Teológiai-nyomdaház

A régi és nagyon egyszerű polgárházat Fischer Lajos könyvkereskedő vásárolta meg a szomszédos házból átköltözvén ide és az erősen korszerűsített épületben megnyitva papír és könyvkereskedését, valamint nyomdáját a húszas évek végén. A nyomdát később, a felszabadulás után a Főiskola vásárolta meg az életben maradt örökösöktől tannomda létesítése céljából.

Rákóczi gyógyszerár

Valószínűleg a legrégebbi pataki gyógyszerár. Berendezése is műemlék. A múlt század elejétől folyamatosan patikus családok lakták, közülük a Rikk családnak volt jelentősége a város életében.

Fazekas-sor

Már a XVIII. században is ezen a néven ismerik. A valamikor híres pataki fazekasipar színhelye.

Both-ház

Szinyei Gerzson szerint a Szentes vagy Szentesi családé volt és arról nevezetes, hogy Szentes József kapitány itt állította fel a nyomdáját 1807-ben. 1807-ben egy telekkel kijebb, Újhely felé állott az az „ócska ház”, amelyben a nyomda megnyílt és csak tíz évvel később 1817-ben, amikor végleg a főiskola tulajdonába került, vásárolta meg a nyomda számára a később a Both család tulajdonába került épületet.

Hodossy-ház

Hodossy Béla a Tanítóképző igazgatója volt, amikor annak jelenlegi épületét építtették. Jeles zenetudós és több szaklap szerkesztője. Az épület, amelyet több más Pataki lakóházzal együtt Katona György mérnök tervezett, Lázár István, író szülői háza is.

Borger-ház

A Borger és a Czitrin család építette a 19. század elején. A két rokon család Sárospatak, sőt a Hegyalja egyik legjelentősebb borkereskedő cége volt. Főleg lengyelországi kereskedelmi kapcsolatai voltak intenzívek.

Szinyei-ház

Építtetője a város múltjában igen jelentős szerepet betöltő Lácza család a múlt század elején. Az 1870-es évektől a Szinyei család birtoka. Szinyei Gerzson főiskolai tanár, Patak és az iskola múltjának máig legjelesebb kutatója, lakott benne haláláig. Az épület beosztásában és részben bútorzatában is híven őrizte a kiegyezéskori sárospataki értelmiség lakáskultúráját, életformáját.

Debreczeni-ház

Nevét a Főiskola igazgatójáról, Debreczeni Bertalanról kapta, aki a házat Katona György tervei szerint építette. Az ő hivatali munkássága idejére esik Györgytarló csatornázása, épületekkel való berendezése: a Mudrány-hagyaték rendezése és a filoxéria által elpusztított szőlők újratelepítése. A Debreczeni-ház helyén állt a pataki diákok kedvelt kocsmája a „Tizenhatos”, később „Három róza”.

Sorompó-híd

Ma a hídnak csak a Debreczeni és a Csontos ház közötti keleti téglakorlátfa van meg. A másikat 1910 körül, amikor az árkot betöltötték lebontották. A Sorompó-híd jelezte a város északi bejáratát. Az előjáróság itt várta és fogadta a Both-ház előtt ágyúlövésekkel köszöntött Szent koronát.

Csontos-ház

Mielőtt Csontos József a gimnázium híres történelem tanára, majd igazgatója, megvásárolta, Józsa Mihályé volt. Az udvarban hátul állott egy „tornácos diáklakás”, ennek helyére építtette Csontos József a jelenlegi épületet szintén diákszállásnak.

Gortvay-ház

Nevét Gortvay Ferenc professzor, jogakadémiai tanártól kapta, aki a Szemere családtól vásárolta meg „Úri” diákoknak, főleg gazdag bácskai rács jogászoknak. Az udvaron lévő két épület közül megkülönböztetünk régi és új épületet. Az újabb épületet később is tanárok szolgálati lakásul tartotta meg az iskola, megvásárolva a Gortvay örökösöktől. A régebbi alacsonyabb épületben az iskola más alkalmazottai laktak. Mindkét épület jóval magasabb volt az utca felé, de az útrendezéskor erősen betöltötték.

Novák Sándor háza

Novák Sándor gimnáziumi tanár, igazgató, költő és író építtette a saját otthonául a harmincas évek derekán. Nevét leginkább a „kuruc” dala a „Nagymajtényi síkon letörött a zászló” miatt ismerik. A házban lakott, mint albérlő a várból való kiköltözése után Rácz István, a Vármúzeum első igazgatója, a Finnországban 1998-ban elhunyt író, műfordító a Kalevala fordítója, a finnek világszerte ismert fotóművésze.

Maklár-ház

Maklár Pap Miklós gimnáziumi tanár építtette. A negyvenes évek elején Farkasfalvy Farkas Géza a Főiskola főgondnoka vásárolta meg az örökösöktől s amint az épület homlokzatára erősített emléktáblácska is elmondja, ugyanő ajándékozta szerencsétlenül járt fia, az egykori pataki diák ifj. Farkas Géza emlékére. Az emléktábla a történelmi hűség kedvéért is megtartható a jelenlegi helyén.

Csajka-ház

Névadója a századforduló Sárospatakjának egyik legérdekesebb egyénisége volt. Munkásságához több ipari létesítmény, elsősorban a Tokaj-hegyaljai szőlősgazdák szövetkezetének alapítása, legalábbis megerősödése fűződik. A ház tervezője Katona György.

Imre-kastély

Imre István kollégiumi tanár építtette a múlt század elején. Az Imre kastéllyal nagyon egykorú lehet az a pinceház, amelyik vele szemben, de szintén az árokban fekszik.

Sárospataki kerámia manufaktúra (ipari és műszaki megoldások)

A sárospataki kerámiagyár, az ágazatban igen ritka módon, helyben bányászott alapanyagokból, saját maga készíti el azt az agyagmasszát, mely végül alkalmassá válik a megmunkálásra. A kerámia gyártásnak Patakon több száz éves hagyományai vannak. Visszatérve a pataki hagyományokra, már az 1500-as években fazekas céhek működtek a városban. A gyártás technológiája sokat változott az évszázadok során, odatelepült népcsoportok (pl. habánok) tapasztalatait is magukévá tették a pataki fazekasok/keramikusok. Kezdetől fogva jó hírnévre tett szert a pataki kerámia, és ezt a minőséget a mai napig megőrizte. Egy korabeli pozitív kritika: „általános feltűnést keltenek úgy ízléses kiállításuk, jó minőségük, mint áraik olcsóságánál fogva.”

Jakab Gábor keramikus

Jakab Gábor munkássága egyedi és olyan értékeket képvisel, amiket meg kell őrizni az utókor számára. Ma már egyedül őrizi és használja az egykor híressé vált pataki kerámia forma- és motívumkincsét. Manapság is nagy a kereslet az általa készült kerámiákra, műhelyét turisták és vásárlók nagy számban keresik fel. Igény esetén a korongozás folyamatát is ki lehet próbálni és hazavihetik a kész terméket. Ezzel továbbörökíti ezt az ősi hagyományt az utókornak. Továbbá népszerűsíti a mesterséget azzal, hogy megjelenik szakmai és idegenforgalmi vásárokon, kiállításokon. A motívumait rendszeresen zsúrizteti, ami jelzi egyediségüket.

Sárospataki malomkőgyártás (ipari és műszaki megoldások, kulturális örökség)

Magyarország talán legrégebbi és az egyik legjelentősebb malomkőfaragó központja Sárospatak volt. A XV. századtól művelt Megyer-hegyi bánya a XX. század elejéig, Egey Antal szerint 1907-ig működött. E bányában a kemény, de jól faragható kvarcitból egy darabból készítették a malomköveket.

A XIX. század közepén új fejezet kezdődött a sárospataki malomkőgyártás történetében: 1859-ben a Botkői-bányában, majd 1864-ben a Király-hegyi-

bányában fejtett kvarcitból elkezdtek a több darabból álló, ún. francia malomkövek készítését. Európa szerte ismert és keresett volt a Megyer-hegyi malomkő. Egy „francia modorú” sárospataki malomkővet olyan alföldi malomba vittek kipróbálni, amely addig eredeti francia kövekkel őrlött. Malomköveivel Láczy Szabó Károly az 1862. évi londoni világkiállításon „első rendű érmet” nyert, és más kiállításokon (pl. Bécsben, Prágában, valamint Szegeden, Székesfehérváron stb.) is nagy sikerrel szerepelt.

A Művelődés Háza Kamarakórusa (kulturális örökség)

A Művelődés Háza Kamarakórusa 1968. végén 16 fővel alakult, ma az együttes létszáma 20 fő. Tagjait az alapítás óta a közös éneklés öröme, a zene és kórusművészet minél szélesebb rétegekhez való eljuttatása, valamint a közösség iránti vágy tartja össze.

A kórus 1985-ben megyei alkotói díjat kapott, 1987-ben miniszteri dicséretben részesült. Vezetője Csehi Ferenc 1994-ben Sárospatak város „Pro Urbe” Emlékérmét vehette át, majd 2005-ben a Borsod-Abaúj-Zemplén Megye Közművelődéséért díjban, az együttes pedig ugyanebben az évben Sárospatak közművelődéséért Ködöböcz Díjban részesült. A kórusok országos minősítőjén az Arany fokozatok után 1996-ban Fesztiválkórus minősítést kapott, s ezt a minősítést kamarakórus kategóriában 2003. április 26-án Sárospatakon a Múzsák Templomában tartott önálló hangverseny keretében ismét megszerezte.

Árpád-házi Szent Erzsébet Történelmi Társaság (kulturális örökség)

Az Árpád-házi Szent Erzsébet Történelmi Társaság 1996-ban alakult azzal a céllal, hogy a Sárospatak szülöttjeként tisztelt Árpád-házi Szent Erzsébet életéhez kapcsolódó lelki, szellemi és kulturális örökséget megismerjék, és azt másokkal is minél szélesebb körben megismertessék.

Az elmúlt években felvették a kapcsolatot több olyan ország városával, ahol Szent Erzsébet élt vagy élő tisztelete van. A Pünkösdi Szent Erzsébet Ünnepek 2011-ben Szlovákiából a határ menti településeken kívül kassai résztvevői is voltak. A kapcsolatépítés új eleme a Krosno testvérvárosi látogatók megjelenése nem csak a turisták, hanem a program fellépőinek sorában is. E kapcsolatépítő

munka célja az volt, hogy Sárospatak egy a már létrejött Szent Erzsébet Európai Kulturális Útvonal induló állomása legyen.

Árpád-házi Szent Erzsébet életéhez kapcsolódó lelki, szellemi és kulturális örökség megismertetése jegyében szervezte meg a Társaság 2014-ben is Pünkösdkor, a szentté avatás évfordulóján a várost és az egész régiót bekapcsoló két napos ünnepségsorozatot, a XXII. Pünkösdi Szent Erzsébet Ünnepet.

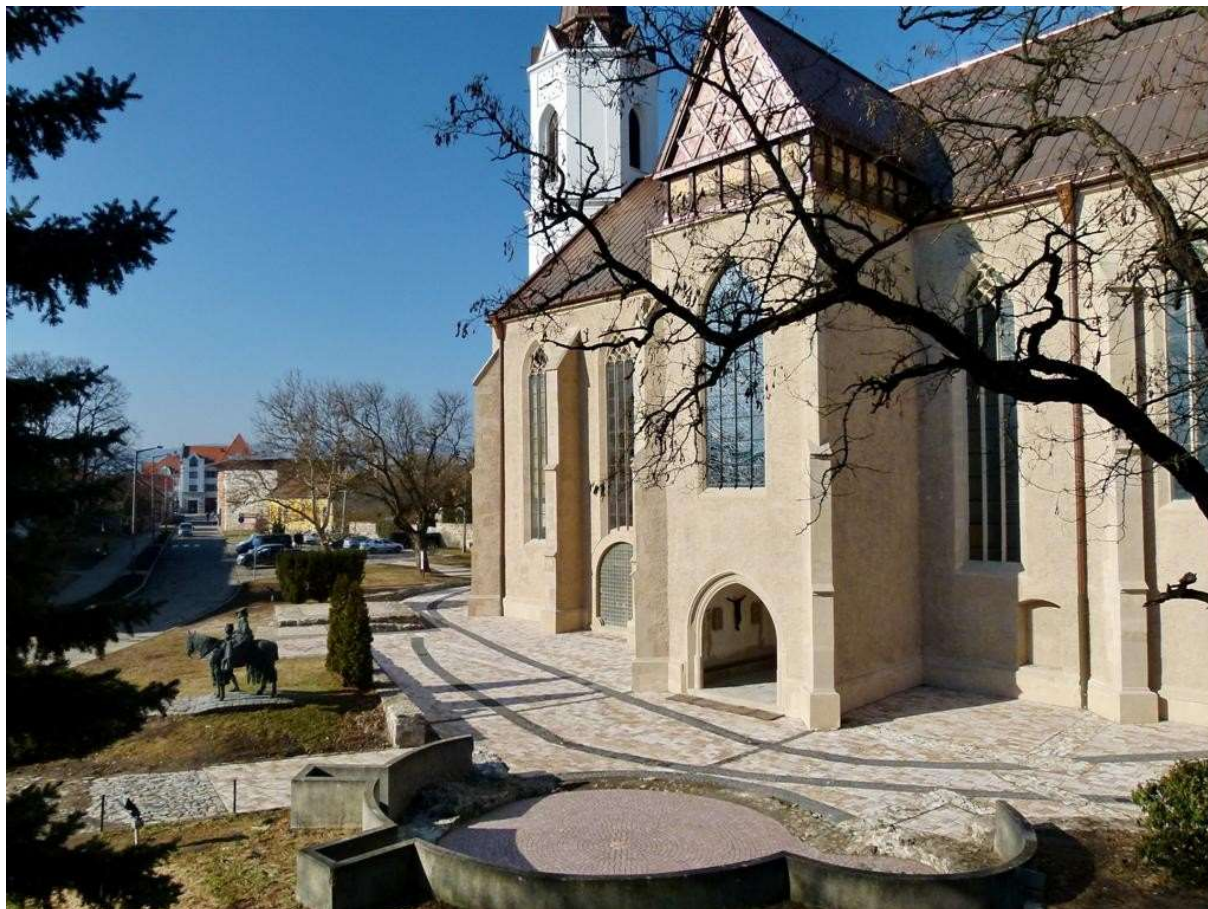
Pünkösdvásárnap Szent Erzsébet életét és korát megjelenítő középkori vásár zajlik interaktív mesterség bemutatókkal, históriás játszóházzal és kiállítással, valamint a kort idéző zenei, színpadi és gasztronómiai programokkal. A nap kiemelkedő eseménye a közel kétszáz fős kosztümös felvonulás. Sárospatak lakói a Szent Erzsébet Társaság által készített korhű jelmezekbe öltözve végigvonulnak a városon, és a középkori misztériumjátékok hagyományát idézve négy helyszínen Szent Erzsébet életének egy-egy epizódját adják elő.

Pünkösdhétfőn délelőtt ünnepi szentmise van a Vártemplomban, aminek végén körmenetet tartanak Szent Erzsébet ereklyéjével. Ez az alkalom minden évben nagy számú zarándokot vonz Sárospatakra. Délután zajlik a Pünkösdi Nyárköszöntő Gyermekek és Ifjúsági Művészeti Fesztivál hazai és külföldi résztvevőkkel, felvonulással, bemutatkozó műsorokkal, vetélkedővel és pünkösdikirály-választással.

Bazilika Minor (kulturális örökség, épített örökség)

A rotundától északra, a XIV. században építettek egy román stílusú templomot, majd ennek a helyén a XV. sz. végére, 1492-re készült el a mai három hajós gótikus templom. Ezt építtette át Perényi Péter csarnoktemplommá, így kialakítva a templom mai formáját.

A templom a századok során hol a katolikusoké, hol a reformátusoké volt, aszerint, hogy éppen ki birtokolta a várost. A Wesselényi összeesküvés bukása a templom legszomorúbb időszakát hozta magával. Báthory Zsófia, hogy fia I. Rákóczi Ferenc életét megmentse, Patakot a császáriak kezére adta.

A császári csapatok feldúlták a templomot, a kriptákat kifosztották, a csontokat halomra hányták. A templom északi és déli falán átjárót nyitottak, s itt ellenőrizték a város és a külső vár közötti forgalmat. A XVIII. század sem kímélte a templomot, hisz egy 1737-es tűzvész során a templom is leégett, boltozata beszakadt, bútorzata elpusztult. Mintegy 50 évig állt romosan, mígnem a század 80-as éveiben hozzáláttak a felújításhoz, azonban a beszakadt gótikus boltozatot már nem eredeti formájában állították helyre, hanem egy barokk dongaboltozatot építettek fel, ami mintegy 4-5 méterrel alacsonyabb az eredeténél. Ekkor kapott barokk berendezést is a templom, mint a budai Karmelitáktól jelképes áron megvásárolt főoltár, az orgona, s a bútort.

Tudta, hogy ebben a templomban kötött házasságot 1584 karácsonyán Balassi Bálint és Dobó Krisztina, s minden bizonnyal ugyanitt volt I. Rákóczi György és Lorántffy Zsuzsanna menyegzője is?

Bodrog Néptáncgyűttes (kulturális örökség)

A Bodrog Néptáncgyűttest 1954-ben hozta létre Sipos György testnevelő, néptáncoktató. Sipos György neve mellett olyan közéleti személyiségek, szakemberek vezették az együttest, mint Pécsvárad Botond, Ignáth János, Sajószegi László, Muha Miklós, s 2000-től napjainkig Darnos István. Az együttes nagy erénye volt mindig, hogy sokféle érdeklődésű és foglalkozású fiatal tudott összefogni, s nem csak sárospatakiakat, hiszen mindig számos tagja volt a környező kistéleplesekről. Így van ez most is, tagjai között középiskolai diákokat, főiskola és egyetemi hallgatókat, fiatal szakmunkásokat, pedagógusokat, informatikust, adminisztratív dolgozókat találunk, de vannak olyan tagok, akik fő megélhetési forrása a mezőgazdaság.

A Bodrog Néptáncgyűttesnek kultúráközvetítő szerepe van elsősorban a környező kistélepleseken, de rendszeresen fellép olyan fesztiválokon, mint az Ajaki Lakodalmas Fesztivál, A Füzéri Szabad Pálinka

Fesztivál, vagy Budapesten az Országos Bor- és Pezsgőfesztivál. Az együttes Európa szinte valamennyi országában megfordult már az eltelt hat évtized alatt, több alkalommal jártunk Olaszországban, Portugáliában, Törökországban, Görögországban, korábban Franciaországban, Németországban, Svédországban, Lettországon, Angliában, számtalanszor Szlovákiában és Lengyelországban. Más földrészeken – Egyiptomban, az Amerikai Egyesült Államokban és Törökország ázsiai részein – is nagy sikert aratott az együttes műsoraival.

Oroszországból visszahozott könyvek (kulturális örökség)

A Sárospataki Református Kollégium Tudományos Gyűjteményeinek jelenlegi állománya megközelíti a nyolcszázezer tételt. S itt most ezalatt csak a történelmi vagy muzeális jelentőséggel bíró tárgyakat, iratokat stb. értjük. Emeljük ki most azokat a darabokat, amelyek iránt talán a legnagyobb az érdeklődés a közvéleményben: azaz az Oroszországba került könyveinket.

Orosz álláspont szerint a könyveket sok más Magyarországról származó műtárgyakkal együtt a 2. Belorusz front 49. hadserege szállította N. Novgorodba, állításuk szerint egy Berlin melletti településen, elhagyott vagonban találták őket. Ezzel szemben a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank 1945. június 1-jén

kelt hivatalos iratában azt közölte a sárospatakiakkal, hogy a náluk elhelyezett értékeket „ez év január hó utolsó napjaiban a megszálló orosz katonai bizottság őrizetbe vette”. 1945 nyarán, a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztériumban készült összefoglaló feljegyzések is arról számolnak be, hogy „Kozlov gárdaőrnagy, majd ennek távozása után egy politikai biztos főhadnagy vezette” a bank kiürítését.

Hasonlóan ment végbe a Takarékpénztár széfjeinek kifosztása is.

Miután a megszállókból felszabadítók lettek, a kérdésről évtizedekig beszélni sem lehetett, pedig a Kollégiumnak dokumentált bizonyítékok álltak rendelkezésre arról, hogy az eltűnt könyveket a Szovjetunióban kellene keresni.

Nyilvánosságra azonban csak 1991-ben és az követően került, hogy Oroszországban Magyarországról származó műkincseket őriznek. Természetesen nem csak a sárospataki könyvekről van szó, hanem sok más köz- és magángyűjteményből származó és különféle természetű kulturális értékről. Többek között azonosítható a híres Hatvany-gyűjteménynek és a Herzog Mór Lipót tulajdonában lévő kollekciónak több darabja, de bajban lennénk, ha fel kellene sorolni a százezres darabszámú anyagot. 1991-et követően hosszú és bizonyos tekintetben kalandos történet során sikerült azonosítani a pataki könyvek őrzési helyét. Ez Oroszország negyedik legnagyobb könyvtára, a Nyizsnij Novgorodi (korábbi nevén Gorkij) Állami Megyei Általános Tudományos Könyvtár.

Mindent elmond az ügy igen összetett és bonyolult voltáról, hogy az első kötet felfedezésétől a csaknem teljes állomány azonosításáig 5 évnek kellett eltelnie. Az oroszok igen érzékenyen reagáltak a magyar kezdeményezésre, vendégszeretetben nem volt hiány, de a kérdésről nem akartak beszélni, még kevésbé arról, hogy a szakértői csoport dokumentumokat vegyen a kezébe. Ha ilyenekről volt szó, nagyon egyszerűen a „nem” vagy „nincs” kifejezésekre korlátozta a mondanivalóját az orosz fél. Nyizsnij Novgorodban a katalógusok átnézését megengedték, de ott nem találták nyomát a pataki könyveknek. Majd egy kiállítás megnézésére invitálták a magyar küldöttséget, ahol egy ismeretlen hölgy, egy kis könyvecskét adott át diszkrétan a küldöttség egyik tagjának. Ez a könyv egy tudományos ülés anyagát tartalmazta, benne olyan tanulmánnyal, mely a könyvtárban található könyvekről szólt. Dr. Hörcsik Richárd országgyűlési képviselő és a magyar diplomácia minden követ megmozgatott ezt követően, hogy a könyvek hazakerüljenek...

Sárospatak honlap (kulturális örökség)

Sárospatak első – nem hivatalos honlapját - Bodnár Szilárd készítette 1997-ben, ami főként a város történetét és nevezetességeit tartalmazta. Az internet akkor még nem volt eléggé elterjedt vidékünkön, így a honlap nem váltott ki különösebb érdeklődést sem az akkori önkormányzat, sem a lakosság részéről. Így két év működtetés után, 1999-ben átengedte Törő Gábornak. Új arculattal így működött tovább, többnyire szintén statikus elemeket tartalmazva. 2000-ben írt ki pályázatot az önkormányzat, amire fél tucat jelentkezés érkezett be. Ezek közül az „önszorgalomból” működő honlapnak szavaztak bizalmat, amit 2013 végéig élvezhetett a lakosság. Ekkor kezdődött el a híranyag archiválása és ez után nőtt a látogatók száma napi 2000 fölé. Elvárhatónak tartották, hogy a város honlapjának - ahol Szent Erzsébet született, és a Rákócziak éltek, amit Petőfi Szent földnek nevezett - legyen **lelkülete**. Az Olvasókkal közvetlen kapcsolatot tartanak, bármikor elérhetik a szerkesztőket, bármivel fordulhatnak hozzájuk. Ez a hozzáállás gyümölcsözőnek bizonyul, hiszen bármilyen felhívást tesznek, azok mindig eredményesek. Olvasóikkal minden létező szavazást megnyernek, többek között világhírűvé téve a Tengerszemet, és minden anyaországi városnál nagyobb erkölcsi támogatást nyújtva Székelyföldnek.

Sárospatak közéleti hírlap (kulturális örökség)

Első száma szinte napra pontosan 114 éve, 1900. október 21-én jelent meg. Akkori felelős szerkesztője. Dr. Kiss Sándor így írt a lap céljairól: „Társadalompolitikai hitvallásunkat ezek után a következőkben adjuk: A haza és nemzet fennállását biztosító egészséges közszellem kialakulása főfőérdeünk. Ennek keretén belül sem felekezeti, sem osztály, sem tekintély érdekének a köz rovására érvényesülni nem szabad. Sem tekintély, sem vagyon, sem születésénél fogva képzelte előjogokat nem ismerünk el, de tiszteljük az erény és becsületes munka rendjével, a fáradság verejtékével díszített nemességet, mint a modern egészséges társadalom főtényezőjét. Ezt támogatni és érdekeit az egész vonalon megvédeni főfeladatunk.”

Az okot nem tudni, alig két évvel később miért szűnt meg, de tény, hogy 1902. decemberét követően az olvasók legközelebb csak 1910 őszén találkozhattak a lappal (akkor már Hodossy Béla főszerkesztésében). Talán azért szűnt meg nyolc évre, mert 1902-ben már az akkori főbíró, Molnár János volt a lapkiadó tulajdonosa és a lap szerkesztője is egy személyben... 1910-1919 között minden évben megjelent, életképességét jelzi, hogy a kommun után is tovább élt. 1934-es megszűnését követően 1989-ben újjáéledt és két kisebb szünettel Sárospatak Önkormányzata kiadásában minden hónapban megjelenik a második világháború előtti hetilap.

Sárospataki Képtár (kulturális örökség)

A Pataki Képtárat Béres Ferenc alapította a város számára átadott gazdag gyűjteményével. Az egykori pataki diák élete végéig hálás volt a városnak, az alma máternek, s neves művészként sem felejtette el honnan indult. A XX. sz. második felében több művész hagyta Patakra életművét, vagy annak egy részét, kifejezve ezzel a város iránti tiszteletét, szeretetét. Ilyenek voltak pl. Domján József, vagy éppen az Andrássy Kurta János is.

Sárospataki Református Kollégium Tudományos Gyűjteménye (kulturális örökség)

A Sárospataki Református Kollégiumot 1531-ben alapították. Már innentől kezdve beszélhetünk a Kollégium Tudományos Gyűjteményéről is. Ezek tulajdonképpen nem mások voltak, mint nyomtatványok, kéziratok kötegei, melyeket ládákban őriztek. Bár ez a gyűjtemény ma már elég kezdetlegesnek tűnhetne számunkra, mégis a maga korában a követelményeknek messzemenően megfelelt. Még inkább ez volt elmondható, amikor az oktatást az akadémia szintjére emelték 1549-ben, amikor Comenius Ámos János, modern kollégiumot szervezett itt 1650 és 1654 között.

Hasonlóan bővült a gyűjtemény, amikor az iskolai könyvtár a Rákócziak fejedelmével egészült ki 1652-ben. Ekkor az iskola életét a főúri patrónusok határozták meg. A lutheránus Perényiek, pár éven át a Korona, majd a református Dobó- család és nemzedékeken át a Rákócziak. Tanárokat és könyveket hozattak, nyomdát állítottak, támogatták a hazai szellemi életet.

Általuk színesedett a Kollégium Tudományos Gyűjteménye is,

amikor a könyvtárba vegyesen gyűjtött múzeumi tárgyak, okmányok, levelezések, iratok és főleg a könyvek számának növekedése, a török hódoltság területétől független Felvidék, Kárpátalja, Partium és Erdély legjelentősebb magyar könyvtári gyűjteményévé avatták a sárospatakit.

Sajnos az ellenreformáció és a Kollégium Erdélyben és Felvidéken való bujdosása hatására ez a gyűjtemény nagyban sérült, olyannyira, hogy az iratanyaga és könyvei nagyrészt nem is tudta megőrizni.

Később azonban az oktatási reformok és nevelési elvek jegyében ismét bővült a könyvtár, mintahogyan a szemléltető kísérleti eszközökkel, a tantárgyak külön gyűjteményeivel és a szakirodalommal is.

Napjainkra már a Kollégium épületegyütteséből kivált a Tanítóképző, 1951-ben megszüntették a Teológiai Főiskolát és 1952-ben államosították a középiskolát. Az így iskola nélkül maradt gyűjtemények az egyház kezében maradtak és megkapták a Tiszáninneri Református Egyházkerület Tudományos Gyűjteményei nevet.

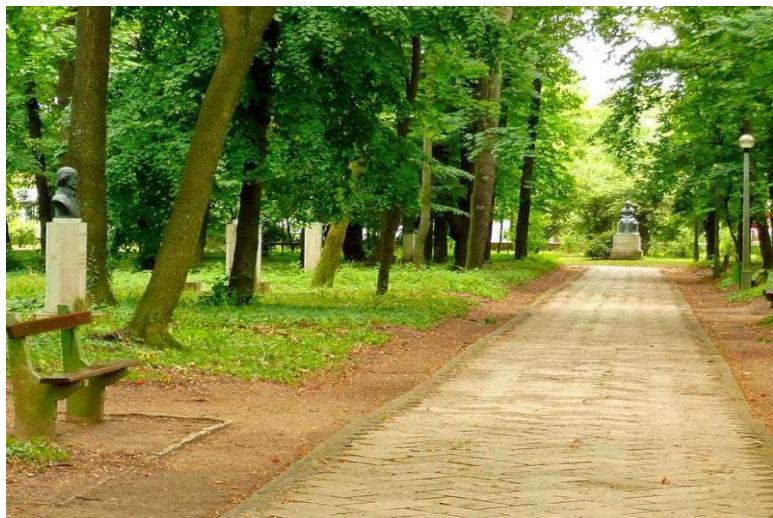
Az intézményrendszere a Kollégiumnak 1990-ben újult meg és kapta meg ismét az eredeti nevét. Így ismét Sárospataki Református Kollégium Tudományos Gyűjteménye névvel élt tovább. Az intézmény a Teológiai Akadémia, a Református Gimnázium és Általános Iskola mellett a Nagykönyvtár, a Levéltár, a Múzeum és az Adattár.

A Református Kollégium hírnevét nemcsak a tanárok és diákok öregbítették, hanem egyéb hírességek könyvei, unikumok, ritkaságok is találhatóak itt, a különböző korok tankönyveivel, a magyar nyelvű Biblia szinte valamennyi hazai és külföldi kiadásával. Válogathatunk a nyomdászat kézműipari korában született kiadványokból, melyek a legnevesebb európai műhelyek termékei. Az újabb raktárépületben, a Repositorium földszintjén lehetőség nyílt egyes külön-gyűjtemények elhelyezésére., mint a Szathmáry Lajos, Király István, Halmi Róbert, Cs. Szabó László, Béres Ferenc, Koncz Sándor és Vitéz Ferenc könyvtári hagyatékára.

A Nagykönyvtár állománya 2013-ban 589.567 könyvtári egységben határozható meg. A Tudományos Gyűjteményekben évente kb. 200 kutató végez tudományos munkát. Állománya 800.000-et meghaladó gyűjteményi egység.

A Sárospataki Református Kollégium Nagykönyvtára közel 400.000 kötetes könyvanyagát kéziratos és folyóirattár, térképtár, kottatár, iskolai értesítők és gyászjelentés-gyűjtemény, filmtár, hanglemeztár és az elektronikus dokumentumok gyűjteményei egészítik ki, amelyekkel együtt az állománya jóval meghaladja a félmillió könyvtári egységet. A raktározás gondját az 1986-ban Makovecz Imre tervei szerint épült Repositorium épülete segít megoldani. Az évente több száz olvasó és kutató mellett, több tízezer látogató tekinti meg az eredeti állapotában látható klasszicista teremkönyvtárt, valamint a Múzeum iskolatörténeti kiállításait.

Iskolakert (kulturális örökség)

Az iskolakertben eredetileg tanítás folyt. A park délkeleti részében álló kislevelű és ezüsthársak fajta hibridje Wagner János dendrológus szerint az országban egyedülálló. Mindezekon kívül a magas kőris szomorú változata és egy 100 éves tiszafa is díszlik a kertben. A park területén kialakított szoborparkban az egykori híres pataki diákok szobrai találjuk: *Lorántffy Zsuzsanna, Pálóczi Horváth Mária és Simon, II. Rákóczi Ferenc, Kossuth Lajos, Erdélyi János, Kazinczy Ferenc, Kazinczy Lajos, Kazinczy Gábor,*

Csokonai Vitéz Mihály, Tompa Mihály, Tóth Ede, Komáromi János, Móricz Zsigmond.

Az iskolakert közepén építették meg 1878-ban a kollégium tornacsarnokát, melyet az ország legrégebb tornatermének tartanak. A parkban ma mintegy 50 fa- és cserjefajt találunk, a faállományban dominál a hárs, vadgesztenye, hegyi juhar, előfordul ezüstfenyő, nyírfa, kőris, gyertyán. Az ezüsthárs-és nagylevelű hársfa- sorok életkora meghaladja a 70 évet.

Longi erdő (természeti környezet)

Magyarország egyik legszebb folyója a Bodrog, ami szinte természetes állapotában megmaradt. Árterén sűrűn találhatók kistavak, morotvák, lápos területek és kisebb - nagyobb erdőfoltok.

Ezek között is különleges a Long-erdő, mely Sárospatak és Sátoraljaújhely között terül el. A Long-erdőt 1996-ban nyilvánították természetvédelmi területté. Kiterjedése: 1123,2 ha. A védetté nyilvánítás célja, hogy a holtágakkal határolt területen, a még meglévő, természetyszerű, ártéri erdőtársulásokat, valamint a gazdag növény és állatvilágot megvédje. A Háromhonvéd-fa, Mária-fa, Izabella-fa, Diana-fák illetve a Stefánia-fa és a Tarzan-fa már az első védelem alá helyezett természeti értékeként 1942 óta ismertek.

A terület 91-100 m tengerszint feletti magasságú, ártéri szintű síkság. A horizontális felszabdaltság a Bodrog mederváltozásai, a morotvák, holtágak következtében jelentős mértékű. A mélyebb és magasabb fekvésű térszinteket jól jelzik az ártéri fűz-nyár és a tölgykőris-szil ligeterdő, illetve síksági gyertyános-kocsányos tölgyesek maradványainak egymás melletti mozaikos előfordulásai.

1989-ben a Tokaj-Bodrogszék Tájvédelmi Körzet és a Bodrog teljes magyarországi szakaszát kísérő ártere, benne a Long-erdő Természetvédelmi Területtel, valamint a Zempléni-hegység teljes területe a szorosan hozzá kapcsolódó kistájakkal felkerült a nemzetközi szinten szerveződő, fontos madár élőhelyek (IBA) listájára, amelyek ha megfelelő védelemben részesülnek, biztosíthatják Európa madárfaunájának fennmaradását. Az Európai Unió egyes tagállamaiban az IBA minősítés jelenti a különlegesen védett területek kijelölésének alapját.

Megyer-hegyi tengerszem (természeti környezet)

Csodálatos természeti látnivaló tárul elénk a Zempléni-hegységben Sárospatak közelében. A Megyer-hegyen lévő tengerszemet emberkéz formálta ugyan, de mára a természet és az egykori bánya harmonikus egységben van. Az egyedülálló látványosság 1977 óta természetvédelmi terület, ahová a Malomkő tanösvény piros túraút-jelzéssel vezet Sárospatak belvárosától. Régen ezen a helyen bányászták a gabonaőrleők és érczúzók malomköveit. A hajdani bányaudvart csapadékvíz töltötte fel és lélegzetelállítóan szép tó keletkezett a helyén. A tó a legmélyebb pontja 6,5 méter mély, a tavat körülvevő sziklafalak pedig 70 méterrel magasodnak a víztükör fölé.

Ma a tengerszem kedvelt túrázó és kirándulóhely, ahol jól kiépített túraösvények és információs táblák segítik a tájékozódást, a kirándulók biztonságát pedig korlátok óvják. Az erdőben a jelzések jól kivehetők, a terep azonban elég meredek, de érdemes nekivágni, mert a hajdani bánya pereméről még csodálatosabb látvány nyílik a vízzel kitöltött katlanra.

2011-ben a Megyer-hegyi Tengerszem elnyerte az ország legszebb természeti csodájának járó címet. Az egykori bánya melletti sziklákban ma is megvannak azok az üregek, melyek hajdan a bányászok lakhelyéül szolgáltak. A Tengerszem egyben rejt magában természeti, s művelődéstörténeti értékeket.

NMI
Művelődési
Intézet

Az NMI Művelődési Intézet, mint szakmai együttműködő partner vesz részt Sárospatak és a térség helyi értékei és értéktárai nyilvánosságának megteremtésében.